

A 2015 őszen feltárt türbe épületének alapfalai, előtérben a hármasszertatú előcsarnokkal, a háttérben a 7,8x7,8 méteres központi helyiséggel

A feltárt objektum központi része az 1 méter vastag falakkal, középen az úgynevezett rablógödörrel

2013-ban a vizsgálatok teljesen új alapokon, elsősorban a geográfiai szemlélet következetes alkalmazásával, a természettudományos módszerek arányának növelésével, a felhasznált források, információk körének bővítésével és szoros csapatmunkával kezdődtek meg. A lokalizációs munka homlokterébe elsőként a szigetvári vártól északra húzódó részen az Almás-patak partja, északkeleten pedig a turbéki Segítő Szűz Mária-templom és környéke került. Ezeket ugyanis az itt élők és a tudományos élet egyes szereplői is Szulejmán sátorhelyeként, egyben halálhelyeként és a keresett türbe helyszínéként tartották számon. Ennek megfelelően még 1994-ben az Almás-patak mentén, a Magyar-Török Barátság Parkban szimbolikus sír is épült, míg az említett templomnál egy

FODOR PÁL – PAP NORBERT – KITANICS MÁTÉ

SZULEJMÁN SZULTÁN ELVESZETT ZARÁNDOKVÁROSA

Az 1566. évi ostrom, a „legyőzette is győzedelmeskedő” várkapitány Zrínyi Miklós, valamint Szulejmán szultán halálának 450. évfordulója ebben az évben ismételten Szigetvárra irányította a figyelmet. Mindezek hosszabb idő után felkeltették a tudományos érdeklődést is, ezért multidiszciplináris kutatócsoport alakult annak érdekében, hogy az idei évfordulóra új eredmények születhessenek. A tervezett vizsgálatok fontos szeletét képezte egy olyan feladvány megoldása, amely több mint 110 éve foglalkoztatja a tudósokat. Az Oszmán Birodalom legnagyobb szultánja szigetvári mauzóleumának, türbéjének pontos helye ugyanis nyom nélkül tűnt el a merült feledésbe az elmúlt évszázadokban. Így az egykori türbe helyének lokalizálására tett kísérlet a megoldatlan nagy történelmi rejtélyek egyre fogyatkozó palettáján a 19. századi nagy felfedezésekhez hasonló kutatási kaland lehetőségét ígerte.

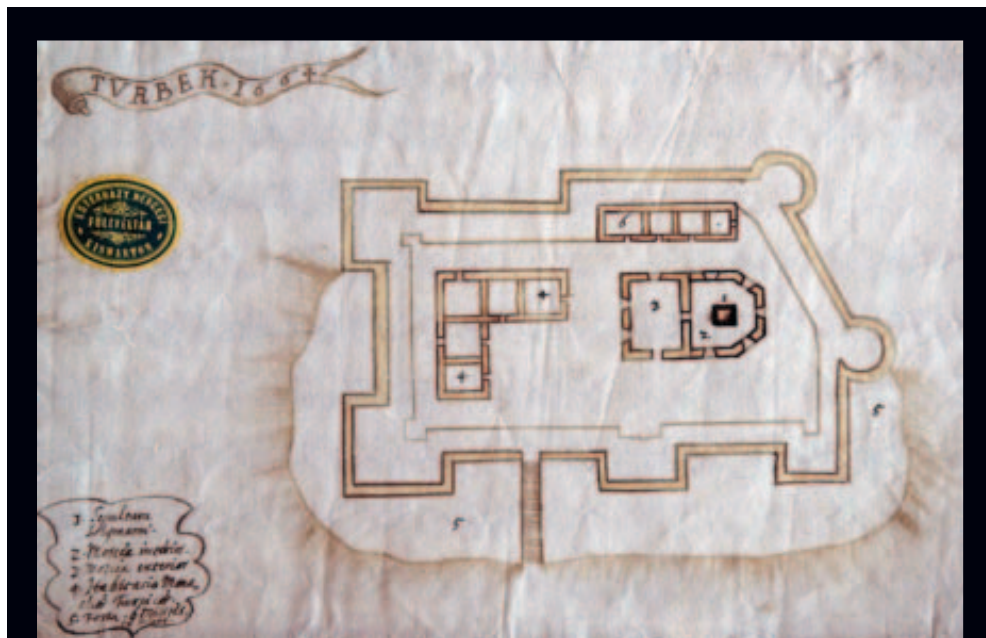
1913-ban és egy 1939-ben kihelyezett emléktábla hirdette a fentieket.

A legendákkal szemben a térinformaticai alapú vizsgálatok – amelyek a víz-hálózatot, az úthálózatot és a földhasználatot is rekonstruálták – már a kutatások elején tisztázták, hogy korszakunkban, vagyis 1566 és 1689 között az Almás menti térség mint időszakosan víz alatt álló terület alkalmatlan volt építkezésre és tartós megtelepedésre. Ezzel párhuzamosan az is kiderült, hogy a szintén vízényős és sík terepen elhelyezkedő Segítő Szűz Mária-templom és környéke a várra való rálátás hi-

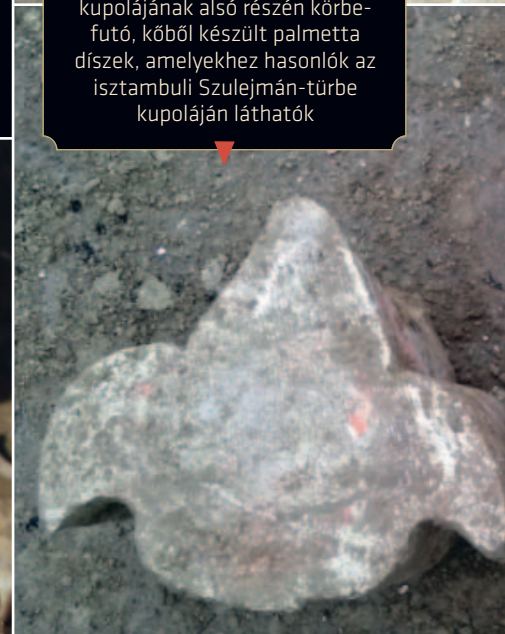
Esterházy Pál a téli hadjárat tablóján. Kinagyítva a ló hátsó lábainál jól látható a síkon fekvő Sziget és a domb tetején elterülő Turbék városa

Egykori ablakkökeret felső gerenda része, a rácsok számára szolgáló csapolási helyekkel

A Turbékön feltárt türbe kupolájának alsó részén körbefutó, kőből készült palmetta díszek, amelyekhez hasonlók az isztambuli Szulejmán-türbe kupoláján láthatók

Turbék Esterházy Pál 1664-ben készített vázlatrajzán a derviskolostorral, a dzsámival és türbével, a katonai kaszárnyával, valamint a palánkot övező árokkal

Arab betűs oszmán feliratmaradvány a rablógödörből előkerült habarcsos téglavakolatán

ánya miatt ostromvezetési pontként nem jöhetett szóba. Ez utóbbinál még fontosabb volt, hogy a 2014-ben végzett geofizikai vizsgálatok, megerősítve az 1971-ben és 2009-ben folytatott ásatások eredményeit, a templomnál nem tártak fel egyetlen olyan anomáliát sem, amely nagy kiterjedésű épületekre, védelmi árkokra vagy akár palánkfalak maradványaira utalt volna.

Az újonnan felkutatott és elemzett források és a már ismert dokumentumok újraértelmezése ezt a két helyszínt szintén kizárta, és egy új területre, a turbéki-zsibóti szőlőhegyre terelte a további vizsgálatokat. A dokumentumok ugyanis a szigetvári vártól egyórányira, 4-5 kilométer távolságban, az egykor Zsibóhoz tartozó turbéki promontórium magaslatán, a szőlők és a kukoricaföldek határán jelölték ki azt a területet, ahol egykor a türbe és az azt körülvevő épületek állhattak.

A türbét rejtő, a köznyelvben „Török Sáncnak” nevezett erődíjéről szerencsés

módon fennmaradt források ráadásul arról is beszámoltak, hogy hogyan kell elképzelnünk ezt az egykor a záránkok által sűrűn látogatott, a korabeli térképeken közepes méretű vagy jelentőségű városként ábrázolt Turbékot: „*midün az Török üdőben Turbékot Lakták az Szánczon kívül az Kereszténység, bent pediglen az Szánczon az Törökök, Szánczon belül pediglen Keretésben Török Seeh [sejk] vagy is Püspökjük, és mellette lévő Több Török Papok, az mint hivatatak Sofiák [szüfik], bent lévő Kalastrom formán épített Residentiájokban...*”

A források által megjelölt helyszínen terepbejáráson azonosítottunk egy nagy kiterjedésű, 3-4 hektár területű oszmán kori rommezőt. Ezen 2014-ben leletintenzitás-vizsgálat segítségével sikerült behatárolni azt a magterületet, amelyen a geofizikai kutatások három nagyméretű, Mekkára tájolt épületet mutattak ki. Mindez azon a helyen történt, ahol

az 1972-ben végzett régészeti feltárás során már felszínre került egy olyan objektum részlete, amelyet előbb középületként, majd egyszerűen török romként vagy óratornyként határoztak meg.

2015 őszén a három épületből álló komplexum legkisebb elemének feltárása történt meg. Ennek során megmutatkozott egy négyzetes alaprajzú, északnyugati irányból hármassal osztatú előcsarnokon keresztül megközelíthető, kölapokkal burkolt építmény, amelynek központi helyisége mintegy 7,8x7,8 métert tett ki. Az 1-1,5 méter vastag, kővekből és török téglából rakott, impozáns falakkal bíró objektum központi részén egy olyan nagyobb, 2 méter mély rablógödört tártunk fel, amelyet minden valószínűség szerint 17. század végi fosztogatók áshattak ki, feltehetően a legendás „aranyseleuce” után kutatva, amely a közhit szerint Szulejmán szultán belső szíveit tartalmazta. Mihrábnak vagy mi-

Az ásás során előkerült arabeszkés motívumú kőfaragvány

Épületelemek a feltehetően 17. század végi fosztogatók által kiásott, majd később betemetett rablógödörben

naretnek nem volt nyoma. A szerencsés módon fennmaradt és feltárt építőelemek Szulejmán szultán isztambuli mauzóleumának díszítéseivel mutattak rokonságot.

Az ásás végeztével összességében minden jel arra mutatott, hogy a magyar és török kutatók által is birodalmi, szultáni épületként meghatározott építmény nem más, mint Szulejmán türbéje. Ráadásul a feltárást követően elvégzett kiegészítő geofizikai felmérés az előbbieket tovább erősítve a türbétől északnyugatra a mauzóleum alaprajzához igen hasonló, de annál valamivel nagyobb épület részleteit mutatta ki, amelynél az előzetes vizsgálatok feltételezhetően egy minaret alapozását azonosították. A feltételezett türbe és dzsámi mellett az épületsor már 2014-ben azonosított, harmadik eleme annak a derviskolostornak feleltethető meg, amelyet az 1664. évi téli hadjárat során keletkezett Esterházy Pál-féle vázlatrajzon ábrázoltak.

Az ábrázoláshoz képest azzal a különbséggel, hogy a szúfi dervisek által használt L alakú, cellás beosztású építményt 1664 után U alakúra építették át, bővítették ki.

A három épület elhelyezkedése északnyugat–délkelet irányban, kolostor-dzsámi-türbe sorrendben a forrásokkal is jól összeegyeztethető, hiszen a fennmaradt tanúvallomások szerint a terület visszafoglalása után a szentmiséket nem a mauzóleumban, hanem a szintén felszentelt, kolostorhoz közelebb eső egykori nagy dzsámiban tartották. Bár itt maga a pécsi püspök, Radonay Mátyás Ignác is többször misézett, az épületeket végül 1692-ben lerombolták, építőanyagait értékesítették. A 16–17. századi Turbék helyszíne, amelyet idővel művelés alá is vettek, így lassan kikopott az emlékezetből.

A hosszú időre „elveszett” türbe lokalizációjával azonban a kutatások korántsem értek véget. Ebben az évben

a tervek szerint sor kerül a feltételezett dzsámi feltáráására és az erődöt övező, védelmi célú árkok részletes, pontos meghatározására is. Repülőgépről végzett légi lézerszkennelés segítségével pedig közelebb juthatunk annak megfejtéséhez is, hogy a magterülethez képest pontosan hol helyezkedett el a fentebb idézett forrásban is említett keresztény városrész. Mindezzel együtt a forrásfeltárással és régészeti kutatásokkal folyó vizsgálatok fontos feladata, hogy ne csak az egykori zarándokváros elhelyezkedéséről, épületeiről, térbeli szerkezetéről, de a muszlim hitű török és bosnyák, illetve a keresztény vallású horvát és magyar lakók életéről is minél többet tudhassunk meg. ♦

Cikkünk szerzői
a Szulejmán-kutatócsoport
Szigetvár–Turbék
projektjének tagjai

Tudjon meg még többet a történelemről!

Olvassa
a Rubicon
minden
hónapban!

Előfizetőinknek 2 szám ajándék: 10-et fizet, 12-t kap!

Egyenként is megvásárolható példányok

2003/3-4	Új világrénd	699 Ft	☐	2011/9-10	Bethlen István	995 Ft	☐
2003/6	A történet mestersege	448 Ft	☐	2011/11	Az avarok	645 Ft	☐
2003/9-10	Deák Ferenc, a haza bölcse	699 Ft	☐	2011/12	Gulag	645 Ft	☐
2004/4	Bibó István, a nemzet lelkiismerete	448 Ft	☐	2011/1 különszám	Dicsőséges dinasztia: Árpád-ház	645 Ft	☐
2004/7	Történelem az interneten	448 Ft	☐	2011/2 különszám	Náci örökség	645 Ft	☐
2004/8-9	60-as évek	699 Ft	☐	2011/3 különszám	Magyar középkor	645 Ft	☐
2004/10	IV. Károly	448 Ft	☐	2012/1-2	Magyarország a mérlegen	995 Ft	☐
2004/12	Az Andrások világa	448 Ft	☐	2012/3	Kitörés	645 Ft	☐
2005/1	A háború sötét arcai	498 Ft	☐	2012/4-5	Történelmi tévhitek - Krasznahorka büszke vára	995 Ft	☐
2005/8	Az NSDAP története	498 Ft	☐	2012/6	Adók és adófizetők - Hitler stílusa	645 Ft	☐
2006/2-3	Háború a modern korban	789 Ft	☐	2012/7	Újkori olimpiák - Lovagok világa	645 Ft	☐
2006/7	Terrorbombázások - Tortúra	545 Ft	☐	2012/8	Horthy István halála - Kádár arcai	645 Ft	☐
2006/8	Che Guevara - Keresztesek	545 Ft	☐	2012/9-10	Klebelsberg - Aktuális Horthy kép	995 Ft	☐
2007/1-2	Második Trianon	889 Ft	☐	2012/11	Volksbund kontra Hűségmozgalom	645 Ft	☐
2007/3	Állambiztonság - Titkosszolgálat	595 Ft	☐	2012/12	Sztálin - Nagy perek - A „Kossuth címer”	645 Ft	☐
2007/6-7	A magyar bor századai	889 Ft	☐	2012/1 különszám	Boszorkányság	645 Ft	☐
2007/8	A 20. századi nő	595 Ft	☐	2012/2 különszám	A Magyar nemesség	645 Ft	☐
2007/9	Személyi kultuszok	595 Ft	☐	2013/1	Híres merényletek - Gestapo	695 Ft	☐
2007/10	Horthy Miklós kultusza	595 Ft	☐	2013/2-3	Nagy Szulejmán - Pápák és a Pápaavasztás	995 Ft	☐
2007/1 különszám	AVO-AVH-III/III	595 Ft	☐	2013/4	Mozaikok az európai zsidóság történetéből	695 Ft	☐
2008/1	Emigrációk	595 Ft	☐	2013/5	Horthy Istvánné - Grófok, hercegek, bárók	695 Ft	☐
2008/2-3	Reform, modernizáció	595 Ft	☐	2013/6	Szent István nyomában - Fehérvár	695 Ft	☐
2008/4	Szlovákia + Híres asszonyok	595 Ft	☐	2013/7	Bethlen Gábor - Kis magyar lőtörténelem	695 Ft	☐
2008/5	A repülés úttörői + Edvard Beneš	595 Ft	☐	2013/8	A mohácsi csata - II. Lajos kontra Szulejmán	695 Ft	☐
2008/6	Ókori olimpiák + Katyn	595 Ft	☐	2013/9-10	Napoleon - A hatalom és a szélsőjobb a Horthy-korban	995 Ft	☐
2008/7-8	Fekete krónika	895 Ft	☐	2013/11	Hősök tere - Nemzet és emlékezet	695 Ft	☐
2008/9	Fekete-fehér Amerika	595 Ft	☐	2013/12	A Bethlen-korszak	695 Ft	☐
2008/10	A doni kálvária + '68 világa	595 Ft	☐	2013/1 különszám	A borgiák - Firenze és a Mediciek	695 Ft	☐
2008/1 különszám	Titokzatos ókor	595 Ft	☐	2013/2 különszám	Mi történt Mohács után?	695 Ft	☐
2009/1-2	Magyar jobboldali hagyomány	895 Ft	☐	2014/1	A székelység története	695 Ft	☐
2009/3	A királysíroktól a 301-es parcelláig	595 Ft	☐	2014/2	Zrínyiek	695 Ft	☐
2009/4	Amiről a címerek mesélnek	595 Ft	☐	2014/3	Dózsa György, 1514 - Megszállás, 1944	695 Ft	☐
2009/5	Délvidéki tragédia	595 Ft	☐	2014/4-5	Seuzo-kincs - Az I. világháború	995 Ft	☐
2009/6	Út a háborúhoz	595 Ft	☐	2014/6	A béke kálváriútján - Apponyi Albert gróf	695 Ft	☐
2009/7-8	Vadászat Magyarországon	895 Ft	☐	2014/7	Egy magyar mítosz - Az aranycsapat	695 Ft	☐
2009/9	A téli háború	595 Ft	☐	2014/8	Sopron - A hűség városa	695 Ft	☐
2009/10	Egyenruha-történet - Középkori magyar királynék	595 Ft	☐	2014/9	Isonzó - Doberdó - Caporetto	695 Ft	☐
2009/11	Középkor	595 Ft	☐	2014/10	Az Oszmán Birodalom	695 Ft	☐
2010/1	A csendőrség története 1881-1945	645 Ft	☐	2014/11	A kiugrási kísérlet	695 Ft	☐
2010/2	Szabadkőművesek	645 Ft	☐	2014/12	Magyar béketörekvések - Szent-Györgyi Albert	695 Ft	☐
2010/3	Szélsőjobboldali radikalizmusok	645 Ft	☐	2014/1 különszám	Európa	695 Ft	☐
2010/4-5	Trianon és 20-as évek Magyarországa	995 Ft	☐	2015/1	A nagy háború, 1914-1918	695 Ft	☐
2010/6	Kitelepítések - Ki volt Biszku Béla?	645 Ft	☐	2015/2	Islám radikalizmus - Vitriolos karikatúrák	695 Ft	☐
2010/7	A szex és erotika kultúrtörténete	645 Ft	☐	2015/3	Haditengerészet	695 Ft	☐
2010/8	Sikertörténetek a 19. században	645 Ft	☐	2015/4	1945, egy végzetes év - Hóman Bálint	695 Ft	☐
2010/9	1956-os sortűzek - Kulákok	645 Ft	☐	2015/5-6	Örmény genocídium 1915 - Német kapituláció 1945	995 Ft	☐
2010/10	Hitler és Sztálin tábornokai - Károlyi Mihály	645 Ft	☐	2015/7	Petőfi élete és halála	695 Ft	☐
2010/1 különszám	Trianon és a revízió	645 Ft	☐	2015/8	Női szerepek a történelemben	695 Ft	☐
2010/2 különszám	Ormos 80	595 Ft	☐	2015/9	A Nádásdyak - Málénkij Robot	695 Ft	☐
2011/1	A Szent Korona vizontagságai	645 Ft	☐	2015/10	Koncepciók perek	695 Ft	☐
2011/2	Vörös terror, fehér terror	645 Ft	☐	2015/11	Gróf Tisza István	695 Ft	☐
2011/3-4	A 19. század - Bethlenek	995 Ft	☐	2015/12	Koronás fők	695 Ft	☐
2011/5	Weimar arcai - Megszállások	645 Ft	☐	2016/1	Migráció	695 Ft	☐
2011/6	A Hitler-Sztálin paktum	645 Ft	☐	2016/2	Széll Kálmán	695 Ft	☐
2011/7	Háborús bűnösök	645 Ft	☐	2016/3	A Mein Kapf és a Hitler mítosz	695 Ft	☐
2011/8	Királykérés Magyarországon	645 Ft	☐	2016/4	Mátyás király	695 Ft	☐

EGYÉVES ELŐFIZETÉS DÍJ | 2016/7-től 1 év (12 szám) 6950 Ft

Megrendelem
a Rubicon következő egy évben megjelenő számait o
A régi számokat tartalmazó egységcsomagok közül
kedvezményes áron megrendelem:

2007-es évfolyam (12 szám)*	- 4500 Ft o
2008-as évfolyam (11 szám)	- 4500 Ft o
2009-as évfolyam (11 szám)	- 4800 Ft o
2010-es évfolyam (12 szám)	- 5000 Ft o
2011-es évfolyam (15 szám)	- 6000 Ft o
2012-es évfolyam (14 szám)	- 6000 Ft o
2013-es évfolyam (14 szám)	- 6000 Ft o
2014-es évfolyam (13 szám)	- 6000 Ft o
2015-ös évfolyam (12 szám)	- 6000 Ft o

Új előfizetőinknek postaköltséget nem számítunk fel. Előfizetés nélkül a régi évfolyamokat 500 Ft egyszeri postaköltséggel postázzuk. A fent feltüntetett folyóiratszámaink egyenként is megrendelhetők.

NÉV: _____

INTÉZMÉNY
(KÖZLETTI MEGRENDELÉS ESETÉN)

CÍM / TELEPÜLÉS:

UTCA: _____

HÁZSZÁM / EMELET, AJTÓ: _____

TELEFONSZÁM: _____

E-MAIL: _____

OLVASHATÓ ALÍRÁS

Adja le megrendelését e-mailben: rubicon@online.hu | Rendelhet interneten: www.rubicon.hu
Vagy postai úton: Rubicon szerkesztősége (1161 Budapest, Sándor utca 60.). A megrendeléseket fénymásolva vagy kézirással is elfogadjuk.

Közös úton

Budapest és Krakó

a középkorban

Kiállítás a Budapesti Történeti Múzeum
Vármúzeumában

2016. március 19 – július 24.

1014 Budapest, Szent György tér 2.
Budavári Palota E épület
www.btm.hu

A TELEKI CSALÁD CÍMERESLEVELE, 1697

A széki Teleki család ősi címere a Garázda és Szilágyi családok Zsigmond királytól 1409. február 24-én kapott, mára elveszett armálisára megy vissza. Ennek a Garázdáktól örökölt címerképe, a zöld ágat tartó, ágaskodó fekete kecskék szerepel a Teleki (II.) Mihály 1685-ben I. Lipót császártól kapott birodalmi grófi címét tizenegy gyermeke és utódaik részére megerősítő, 1697. április 20-án kelt diplomában is, a címerfestmény szív pajzsában. A nagypajzs egyszer hasított, kétszer vágott, 1. és 4. kék mezéjében kettétört ezüst

holdarcon álló, mellső markában arany királyi koronát tartó kétfarkú aranyoroszlán ágaskodik, 2. és 5. aranymezéjében a hasítónalból kiterjesztett szárnyú fekete sas egy-egy fele nő ki, 3. és 6. ezüstmezéjében pedig vörös cölöp áll. A két koronás, pántos sisak közül a kék-ezüst sisaktakarókkal övezett jobb oldalin növény helyzetű ezüst egyszarvú, a vörös-ezüst sisaktakarókkal övezett bal oldalin pedig kétfarkú aranyoroszlán ágaskodik a jobbájában markolt kardra tűzött török fejvel és arany királyi koronával. (Avar Anton)

RUBICON MEGRENDELÉS: www.rubicon.hu